

Røsaker

Referanse:

Brandrud T. E., Heggland A., Reiso S. 2016. Naturverdier for lokalitet Røsaker, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2015. NaRIN faktaark. Bio-Fokus, NINA, Miljøfaglig utredning.

(Weblink: <http://borchbio.no/narin/?nid=5804>)

Referansedata

Fylke: Telemark
Kommune: Skien
H.o.h.: 160-240moh
Areal: 267 daa

Prosjektilhørighet: Frivilligvern 2015
Inventør: AHE, SRE, TEB
Vegetasjonsone: boreonemoral 100%
Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk

Sammendrag

Tilbudsområdet Røsaker i Gjerpendalen, Skien, Telemark er kartlagt og naturfaglig vurdert av NINA på oppdrag fra Miljødirektoratet i forbindelse med ordningen med frivillig vern. Lokaliteten omfatter et basalt (lava-)platå med brattkanter, med stedvis sterkt opprevet topografi.

Tilbudsområdet utmerker seg med en usedvanlig høy andel av rike naturtyper/skogtyper, og tilsammen er det her en meget stor naturtypevariasjon. Her er for det første store arealer av frisk ask(-alm-linde)dominert edellauvskog, som er typisk for de rikeste basalt-områdene i Gjerpendalen, men her er også velutviklet, tørrere eik-lindedominerte typer, samt en god del rike lågurtgran/furuutforminger, og rike sumpskogdominert av svartor og gråor-ask.

Friske ask(-alm-linde)dominerte typer dekker store arealer i den østre delen (kjerneområde 1 Rønningen øst). Skogen er nokså heterogen og mosaikk-preget, med sterkt blandet tresjikt. Det er imidlertid i hovedsak dominans av edelløvtrær, og med mest ask og stedvis en god del osp i små forsenkninger, og en del lind og alm på små bergkanter og knauser. Forsenkningene har også en del av gråor (partier med gråor-heggeskog) og noe svartor, og ellers er det en del spisslønn og lavlandsbjørk. Graninnslaget er varierende (stedvis preg av lågurtgranskog). Stedvis mangler tresjiktet nesten helt (trolig pga. tidligere kulturpåvirkning), det er her sterk dominans av tildels gamle, grove, vide hasselkratt. Partiene med frisk ask(-alm-linde)skog har en meget rik vegetasjon, med bl.a. usedvanlig store mengder av blåveis, dernest mye myske, tannrot, trollbær og firblad, i fuktige partier med bl.a. storklokke og skogsvinerot. I den nedre halvdel av brattskråningen i Ø (kjerneomr. 2 Røsaker øst) er det noe tilsvarende, frisk, rik edellauvskog, men med en større dominans av alm på steinete rasmare (ofte en sone med askedominans helt nederst i lia). Velutviklede rasmareklindeskoger finnes først og fremst i den bratte, V-SV-vendte skråningen i Ø (kjerneomr. 2 Røsaker øst). Her er den øvre, tørrere delen lindedominert, på bergbenker, vekslende med små hyller, rasskar og liknende, noe jorddekte arealer. Også noe eik forekommer her. Undervegetasjonen er rik, med mye blåveis, myske og fingerstarr, forekomst av vårerteknapp, samt mye ormetelg og litt taggbregne på steinete mark.

Området har tidligere vært hevdet som beiteskog. Nærmere tuftene av Røsaker søndre er det hagemarkspreg og stedvis (fortsatt) åpen engmark. Til tross for denne historien som beiteskog og hagemark, er det i dag en god del dødved, både i den bratte lia i Ø og i det mest kupert terrenget i V. En del svært høyvokste og grove trær av ask, alm, osp og gran forekommer, dessuten enkelte grove flerstammete linder. Det er spredte læger, tildels grove, både av alm, eik, samt litt av bjørk, osp, selje. I NV er det flere konsentrasjoner av (grove) granlæger. Dette preget veksler med partier med nokså tett ungsog av ask, osp, spisslønn.

Karplanteforaen er artsrik, med de typiske kravfulle edelløvsog/sumpskogsplantene for regionen. Biomangfoldet ellers må betraktes som lite kartlagt, og generelt vet vi forholdsvis lite om hvilke spesialiserte sjeldne/rødlistede arter som de svært rike, friskfuktige alm-askeskogene huser i Skien-Porsgrunn-området. En må anta at det her er et betydelig potensiale for kravfulle, jordboende sopparter, såvel som for veboende arter knyttet til gamle trær og læger av alm, ask, lind, osp, m. fl.; det gjelder både vedboende sopp, insekter og epifyttiske lav.

Området representerer et av de rikeste, største og mest intakte edellauvskogsområdene på basalten i Skien-Porsgrunn. Her er særlig godt utviklet frisk, tildels storvokst ask-alm(-linde)skog som har et tyngdepunkt i dette basalt-området. Lite av dette er vernet tidligere, og ingen så store, sammenhengende arealer. Større forekomster av intakt alm-askeskog har et særlig vernebehov siden disse treslagene i dag er truet. Det bør gjøres en nærmere vurdering av behovet for skjøtsel. Følgende elementer prioritert for vern iflg. Framstad m. fl. (2002, 2003, 2010) er her svært godt dekket opp; (i) intakt, lave-religgende skog i boreonemoral sone, (ii) intakt forekomst av rike skogtyper (edellauvskog, her bl.a. friske ask-alm(-linde)skogstyper), og (iii) viktige forekomster av rødlisterarter. Samlet sett kvalifiserer Røsaker til *** (nasjonalt verdifull) pga. store arealer med svært rike, sjeldne utforminger av edellauvskog, og stor variasjon i (rike) skogtyper, samt et betydelig udekket vernebehov for disse utformingene.

Feltarbeid

Lokaliteten ble inventert 16. november 2015 (TEB, NINA). Hele området ble relativt nøye gjennomgått, med vekt på tre naturtype-lokaliteter/kjerneområder. Karplantevervegetasjonen ble registrert relativt grundig, mens sopp og lavararter ble registrert mer stikkprøvemessig. Området er tidligere grundig naturtype-kartlagt av Arne Heggland i 2002 og Sigve Reiso, Biofokus i 2010, og grenser og beskrivelse av de tre kjerneområdene er ikke endret fra denne kartleggingen.

Tidspunkt og værets betydning

Tidspunktet (seinhøst) var OK for registrering av karplanter, lav og vedboende sopp, men for seint for jordboende sopp. Været (lettskyet, vedvarende mild høst) var gunstig.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Tilbudsområdet Røsaker inngår i arbeidet med frivillig vern i regi av Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Telemark og grunneiere/AT Skog. Tilbudsområdet omfatter en hel eiendom, herunder gjengroende, gammel kulturmark.

Tidligere undersøkelser

Tilbudsområdet er tidligere kartlagt både i forbindelse med naturtypekartlegging og MiS. Det er tidligere kartlagt tre naturtype-lokaliteter her, hvorav to store (KO1 Rønningen øst, KO2 Rødsåker øst; A. Heggland, registr. 22.08.2002; Heggland 2004) som går utover tilbudsområdet og inn på naboeiendommer, og én mindre med hagemark (KO 3 Røsaker S; S. Reiso 23.06.2010). Beskrivelse og avgrensning av disse tre naturtype-lokalitetene er her beholdt uendret som kjerneområder.

Beliggenhet

Tilbudsområdet ligger i Gjerpensdalen, Skien, Telemark, V-NV for Børsesjø og Gjerpens krk, og rett S for rv. 32 over Siljan, og omfatter eiendommen med restene av den nedlagte gården Røsaker søndre

Naturgrunnlag

Topografi

Lokaliteten består av et nokså opprevet-småkupert lavaplatå, med V-vendt brattkant med stup nedenfor tilbudsgrensen/eiendomsgrensen i V. I Ø inkluderes en ny brattkant mot neste lavaplatå østenfor lokaliteten. Brattkanten har små bergheng og noe rasmark. Sentralt, rett N for restene av Røsaker søndre, er det nokså flate (eng)partier, med enkelte dammer og sumpområder, samt en bekk som renner nordover langs brattskråningen i Ø.

Geologi

Berggrunnen består av permisk basalt, som er sterkt oppsprukket og vannførende, og er i hele Gjerpensdalen området kjent for å gi svært næringsrikt og ofte friskfuktig jordsmonn. Noe marin leire forekommer i forsenkningene.

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk, vegetasjonsone: boreonemoral 100% .

Lokaliteten befinner seg i sin helhet i boreonemorale sone.

Klima

Lokaliteten har bratte V-SVvendte skråninger med et varmt og tørt lokalklima, men området har også enkelte, mer fuktige bekkedaler.

Økologisk variasjon

Den økologiske variasjonen er moderat, med helt dominans av rike skogtyper. Den topografiske variasjonen er betydelig, med sørberg, sprekkedaler, samt mer flatlente partier.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Tilbudsområdet utmerker seg med en usedvanlig høy andel av rike naturtyper/skogtyper, og tilsammen er det her en meget stor naturtypevariasjon. Her er for det første store arealer av frisk ask(-alm-linde)dominert edellauvskog, som er typisk for de rikeste basalt-områdene i Gjerpensdalen, men her er også velutviklet, tørrere eik-lindedominerte typer, samt en god del rike lågurtgran/furuutforminger, og rike sumpskogger dominert av svartor og or-ask.

Friske ask(-alm-linde)dominerte typer: Disse typene dekker særlig store arealer i den østre delen (kjerneområde 1 Rønningen øst). Her er store arealer med svært rikt, nokså opprevet basalt-landskap. Skogen er nokså heterogen og mosaikk-preget, med sterkt blandet tresjikt. Det er imidlertid i hovedsak dominans av edellauvtrær, og med mest ask og stedvis en god del osp i små forsenkninger, og en del lind og alm på små bergkanter og knauser. Forsenkningene har også en del gråor (partier rmed gråor-heggeskog) og litt svartor, og ellers er det en del spisslønn og lavlandsbjørk. Graninnslaget er varierende (stedvis preg av lågurtgranskog i N i KO 1). Stedvis mangler tresjiktet nesten helt (trolig pga. tidligere kulturpåvirkning), det er her sterk dominans av tildels gamle, grove, vide hasselkratt. Partiene med frisk ask(-alm-linde) skog har en meget rik vegetasjon, med bl.a. usedvanlig store mengder av blåveis, dernest mye myske, tannrot, trollbær og firblad. Videre er busksjiktet velutviklet, bl.a. med krossved, leddved. På fuktigere, mer høystaude-sumpskogspreget mark (overganger mot or-askeskog) er det innslag av arter som storklokke, skogsvinerot, mjørdurt, skogstjerneblom og strutseving. I sentrale deler av tilbudsområdet er det gradvise overganger mot tidligere kulturmark under gjengroing, med oppslag/ungskog særlig av ask og osp. Denne ask-alm-lindeskogen har tidligere trolig vært mer eller mindre preget av beite og plukkhogst, og har trolig (nesten) overallt vært mer åpen (enkelte tidligere lauvingstrær/styvingstrær forekommer også). I dag skjer en fortetting, mest med oppslag av lauvtrær (som ask, osp), men grana er trolig også stedvis på frammarsj, selvom det går sakte.

I den nedre halvdel av brattskråningen i Ø (kjerneomr. 2 Røsaker øst) er det noe tilsvarende, frisk, rik edellauvskog, men med en størr dominans av alm på steinete rasmark (ofte en sone med askedominans helt nederst i lia), stedvis også en del grove graner. Denne sonen kan betegnes som en frisk lågurt-høystaudealmeskog, med storklokke, skogsvinerot og rød jonsokkblom.

Rike rasmarks-lindeskoger: Velutviklede rasmarks-lindeskoger finnes først og fremst i den bratte, V-SV-vendte skråningen

i Ø (kjerneomr. 2 Røsaker øst). Her er den øvre, tørrere delen lindedominert, på bergbenker, vekslende med små hyller, rasskar og liknende, noe jorddekte arealer. Også noe eik forekommer her. Undervegetasjonen er rik, med mye blåveis, myseke og fingerstarr, forekomst av vårerteknapp, samt mye ormetelg og litt taggbregne på steinete mark.

Gråor-heggeskog: Fuktige/våte forsøkninger på leirgrunn har flere steder gråor-heggeskog, med overganger til or-aske-skog, med innslag av de samme sump/høystaudeplantene som nevnt i ask(-alm)eskogen (storklokke, skogsvinerot, skogstjerneblom, mjørdurt). Stedvis er det en del, økende graninnslag også i denne typen.

Lågurtfurus/grankog: Det finnes fragmenter av lågurtfuruskog med grov, gammel furu på sørkanter av enkelte rygger i V (KO1 Rønningen øst). Det forekommer også enkelte urte/grasrike hagemarkspartier med dominans av furu. I NV er det partier med grandominans som kan betegnes som lågurtgranskog.

Fattige skogtyper: Fattige skogtyper er nesten helt fraværende i tilbudsområdet. Fragmenter av blåbærgranskog forekommer på små rygger i V.

Skogstruktur og påvirkning

Området har tidligere vært hevdet som beiteskog, og partier med litt jordtykkelse som idag er skog har nok tidligere vært engstykker. Nærmere Røsaker søndre er det alle grader av tilgroingstadier fra åpen engmark til skog. Flere grove, tildels hule edellauvtrær (ask, lind, muligen også alm) har tidligere trolig vært lauvet/styvet. Noen slike svært grove linde- og askekjemper er over 1 m i diam. Til tross for denne historien som beiteskog og hagemark, er det i dag en god del døddved, både i den bratte lia i Ø og i det kupert terrenget i V. I lia i Ø er det en del grove, høyvokste almer (som ikke har vært lauvet) og spredte læger, tildels grove, både av alm, eik, en del gran, samt litt av bjørk, osp, selje. Tynnere læger (pga. selvtynning) forekommer rikelig av alle lauvtrær (over 100 slike læger). I den vestre delen er det flere konsentrasjoner av (grove) granlæger, særlig i N der det er granpartier i oppløsning. Det er også en god del tildels grove ospelæger og også noe læger av edellauvtrær. En del svært høyvokste og grove trær av ask, alm, osp og gran forekommer, dessuten enkelte grove flerstammete linder. Dette preget veksler med partier med nokså tett ungskog av ask, osp og spisslønn.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Røsaker. Nummereringen referer til inn-tegninger vist på kartet.

1 Rønningen øst

Naturtype: Rik edellauvskog - Høgstaudealmeskog
BMVERDI: A

Areal: 100daa

Innledning: Lokaliteten er registrert i 15.11.2015 av Tor Erik Brandrud, NINA i forbindelse med prosjekt frivillig vern. Lokaliteten er tidligere registrert av Arne Heggland, Biofokus 22.08.2002 (BN00028139). Grensene fra denne første kartleggingen er beholdt; teksten er beholdt og noe oppdatert.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger vest for Røsaker søndre, øst for Rønningen ved , øst for Børsesjø i Gjerpensdalen, Skien, Telemark. Lokaliteten ligger på et basalt (lava)platå, med stedvis oppreven topografi, særlig i den vestre delen som ender i steile stup ned mot Rønningen

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Variasjonen innen lokaliteten er meget stor. I den store sørvestvendte lia finnes rasmark med mer eller mindre veldrenert alm-lindeskog. På to rygger som løper gjennom området finnes rike og tørre lågurtskoger, dels kalklågurtskog. Den største mosaikken finnes i søkkene som løper gjennom området. Her varierer vegetasjonstypen raskt. På blokkrike steder finnes alm-lindeskog (frisk ask-alm(linde)skog), som erstattes av gråor-heggeskog i søkk med tykt dekke av leirjord. Gråor-heggeskog grenser både til storbregne- og høgstaude-skog. I mindre partier er det sumpskogsvetasjon (rik sumpskog), til dels med stort innslag av edelløvs-kogsarter. Fattigere vegetasjonstyper (blåbærskog) finnes bare fragmentarisk på ryggene som løper gjennom området. Topografien har store variasjoner på liten skala. I trange søkk finnes fuktige, godt beskyttede bergvegger med ulike eksposisjoner. Noen kløfter har blokkrik mark, til dels med store steinblokker. Vegetasjonen er rik. I den friske alm-lindeskogen og lågurtskogen er blåveis (dominerende), tannrot, leddved, trollbær og korsved vanlige arter. På fuktigere mark dominerer tyrihjel, mjørdurt, skogstjerneblom, strutseving, storklokke, firblad m.fl. Treslagsblandingen er meget stor. Gran dominerer stedvis i søkkene og utgjør en anseeslig del av kubikkmassen. Alm, ask, lønn og lind dominerer edelløvs-kogene, mens gråor og svartor kommer tungt inn i sumpmark og høgstaude- og gråor-heggeskog. Hassel danner tette kratt i mellomsjiktet. Andre treslag som forekommer er bjørk, selje, rogn og furu. Spor etter kulturpåvirkning er synlig gjennom hogstspor og spredte styvingstrær. Små partier kan være et gjenvoksningsstadium fra åpen beite/slåttemark. I øst er det en noe "uklar" grense mellom skog og kulturmarka rundt Røsaker-gårdene. Her er grensa for naturtypen trukket slik at tidlige gjenvoksningsstadier i størst mulig grad er ekskludert.

Artsmangfold: Karplantevegetasjonen er meget rik, med mange kravfulle edelløvs-kog-sumpskogplanter (se over). Biomangfoldet av andre grupper er lite kartlagt, men vurderes som rikt, med potensiale for flere sjeldne/røddlistede arter (funn av korallpiggsopp *Heridium coralloides* NT i 2015).

Bruk, tilstand og påvirkning: I tidligere tider må en anta at skogbildet på hele lokaliteten har vært mer åpent og at en del av de største løv-trærne har vært del av styvings"hager". I de sørvestvendte liene med edelløvs-kog er det mer enn 5 grove styvingstrær av lind og noen av ask og dette er de aller groveste trærne på lokaliteten (maks. dbh 110 cm for lind og ask). Det er også mange grove graner (maks dbh 70 cm) og lønn (50 cm). Hogstspor finnes i det meste av lokaliteten, men i partier er det lite hogstspor. De nordlige delene av lokaliteten (nord for boligfeltet) er sterkere hogstpåvirket enn de sentrale partiene. I "kløftelandskapet" sentralt i biotopen har skogen karakter av naturskog med kontinuitet i dødt trevirke nokså langt tilbake. Her ligger mange ti-talls granlæger, og mange er grove.

Verdivurdering: Lokaliteten utgjør et større areal med rik edellauvskog, rike sumpskoger, herunder store arealer av velutviklet, friske ask-alm-dominerte utforminger som har et tyngdepunkt i Gjerpensdalen, og vurderes som et sterkt A-område (Svært viktig)

Skjøtsel og hensyn: Deler av bestandet med opprevet topografi som idag nærmer seg en naturtilstand bør forvaltes som urørt. Skjøtsel, bl.a. for å motvirke framvekst av gran, tett lauvoppslag og for å fristille gamle, grove (lauvings)trær bør vurderes for de mer beiteskog/hagemarkspregte partiene.

2 Rødsåker øst

Naturtype: Rik edellauskog - Høgstaudealmeskog
BMVERDI: A

Areal: 30daa

Innledning: Lokaliteten er registrert 15.11.2015 av Tor Erik Brandrud, NINA i forbindelse med prosjekt frivillig vern. Lokaliteten er tidligere registrert 06.09.2002 av Arne Heggland, Biofokus (BN00028117). Grensene fra 2002 er beholdt, og den opprinnelige beskrivelsen er beholdt og noe oppdatert.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på østsiden av Røsaaker søndre, øst for Børsesjø i Gjerpensdalen, Skien, Telemark, og utgjøres av en V-SV-vendt bratt liseide fra lavaplatå.samt (i sør) fortsettelsen av denne liseida østover mot Høgåsen. Berggrunnen består av permisk basalt. I store partier er det blokkmark og rasmark samt små stup.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Øverst er det tynt jordsmonn og tørrbakkepreg. Alm-lindeskog (rasmarks lindeskog) er dominerende vegetasjonstype, men lågurtskog er også vanlig, bl.a. i nord og sørøst. Langs nederste del av lia overtar en frisk almeskog, og dernest en fuktig skogtype (gjenvokst fukteng?) som stedvis utvider seg til sumpskog, best utviklet i sørvest. Skogen har rik treslagsvariasjon. Lind, alm og lønn er dominerende treslag i de bratteste partiene, mens ask spiller en viktig rolle nederst i lia. Innslaget av gran er variabelt, men størst i nord og stedvis nederst i lia. I de tørre partiene øverst i lia kommer furu og eik inn. For øvrig finnes mange andre treslag; bjørk, hassel, gråor, rogn, osp, selje og barlind. Skogbildet er heterogent og stedvis dominerer treslag som totalt sett ikke utgjør mange % av totalt antall trær (eks.: gråor, eik og selje).

Skogen er flersjiktet og inneholder nokså mange grovvokste trær. Maksimal brysthøydediamter (dbh) for noen treslag er: 60 cm for ask, eik og alm og 80 cm for selje. I "den jevne" alm-lindeskogen er det mange trær med dbh mellom 30 og 45 cm, selv om vedhogsten nederst i lia enkelte steder har etterlatt en langt mer småvokst skog. Enkelte styvede edelløvtrær ble observert. I sør samt øverst (i bratthenget øverst i lia) finnes den mest naturskogspregede skogtilstanden. Her er det et høyt innslag av edelløvtrær med sterkt mosegrodde stammer, samt noen hule edelløvtrær. Lokalt er det mye dødt trevirke. De fleste lægerne av alm, lind og ask er tynne stammer fra selvtykning og disse stammene når sjelden over 40 cm i basisdiameter. Totalt sett er det nokså mange slike tynne lægere (over100). Lia inneholder et jevnt innslag av død ved av bjørke og osp, særlig i sør og sørøst. For øvrig finnes noen eikegadd, spredte grove læger av gran (over10), noen 10-talls seljelæger og flere 10-talls læger og gadd av gråor nederst i lia. Karplantefloraen er meget rik med våraspekt som er karakteristisk for rik edelløvsog, blant annet med blåveis, vårerteknapp, tannrot og myske (kfr. karplantebasen). Øverst i lia er det tørt og varmt. Her finner vi glissen lågurtskog og små, åpne partier med tørrbakkepreg på steder med tynt jordsmonn. Floraen i disse partiene inneholder helt andre arter enn resten av lokaliteten, blant andre kantkonvall og svartereknapp. Lokaliteten har et rikt fugleliv. Syngende bøksanger ble registrert her våren 2002. Deler av lokaliteten beites.

Artsmangfold: Den bratte, solvendte edellauskogen har en artsrik karplanteflora, med mange kravfulle arter knyttet til såvel tørre, varme, som friskfuktige edellauskoger (se ovenfor). Mangfoldet forøvrig er lite kartlagt, men potensialet for sjeldne/rødlistede arter av jordboende sopp, såvel som vedboende sopp, insekter og epifytiske lav vurderes som betydelig.

Bruk, tilstand og påvirkning: For skogstruktur/påvirkning, se over.

Verdivurdering: Lia utgjør en svært velutviklet og rik edellauskogsli med ulike utforminger, herunder friske alm-askeutforminger som er regionalt-nasjonalt sjelden, men typisk for Gjerpen-området. Her er også et betydelig potensiale for rødlistede arter. Lokaliteten kvalifiserer til en klar A-verdi (Svært viktig).

Skjøtsel og hensyn: Edellauskogsbestanden bør i hovedsak forvaltes som urørt, og få utvikle seg i retning av naturtilstanden. Alm-ask-lindebestandene med tilhørende, sjeldne mangfold kan imidlertid være truet av framvekst av granskog (gjelder særlig ask-almestandene), framrykking av gran bør forhindres ved et trinnsvis uttak av eldre gran, samt generelt uttak av nytt granoppslag

3 Røsaaker S

Naturtype: Høstingskog - Høstingskog med edellauvtrær
BMVERDI: B

Areal: 13daa

Innledning: Lokaliteten er sist registrert i 15.11.2015 av Tor Erik Brandrud, NINA i forbindelse med prosjekt frivillig vern. Lokaliteten er tidligere registrert 23.06.2010 av Sigve Reiso, Biofokus (BN00070883), og avgrensning og beskrivelse fra 2010-registreringen er ikke endret her, bortsett fra etpar oppdateringer. Undersøkelsene i 2010 er foretatt i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Skien kommune. Området er tidligere befart og beskrevet som naturtype av Heggland (2004) (nr 89). Før det av Eriksen (1997). Den gamle beskrivelsen omfatter begge Røsaaker gårdene, men engene på sørgården er tatt ut som følge av triviell gjødslet flora.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Avgrenset naturtype omfatter et grunt kolleparti ved Røsaaker (søndre), ca 2 km øst for Børsesjø. Arealet ligger på basaltgrunn.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrenset naturtype består av storbeitet hagemark på grunne knauser med spredt tresetting. Hagen har et nokså åpent preg med bl.a. eldre eik, selje, ask, lønn, alm og osp i tresjiktet. En del oppslag av ask og osp finnes riktignok, men kvisthauger vitner om at området tidvis ryddes. Tredimensjonene på de eldste trærne ligger på rundt 40-60 cm diameter i brysthøyde. Enkelte skiller seg ut som spesielt gamle og grove, deriblant en delvis hul lind på rundt 300 cm i omkrets (UTM 32 V 537392 6565801). Linden har en større nördøstvendt hulhet i stammen på ca 1 meters lengde ca 1 m over bakken opp til kronen. Treets utseende med grov stamme i to meters høde tyder på tidligere beskjæring/styving. Men det er lenge siden, da flere av greinene i dag er grove. Feltsjiktet har triviell flora dominert av arter som hundekjeks, engsoleie og skogstorkenebb.

Artsmangfold: Det er ikke påvist krevende arter, men de gamle trærne har godt potensial for krevende epifytter og insekter. Spesielt er den hule eika et potensielt viktig nøkkeelement for flere krevende arter.

Bruk, tilstand og påvirkning: Området beites av storfe og tidvis ryddes noe som er positivt. (Skogtilstand: se over).

Verdivurdering: Aktivt skjøttet hagemark er i dag en mangelvare. Lokaliteten har en triviell vegetasjon, men flere eldre edelløvtrær, mest spesielt er en hul og trolig tidligere styvet lind. Området vurderes som viktig B.

Skjøtsel og hensyn: Området bør videre beites. Hagemarka bør holdes lysåpen, kratt av særlig ask og osp bør holdes nede. Gran bør fjernes. Oppslag av eik bør ivaretas for rekruttering. Døde trær og tredeler bør få ligge urørt.

Artsmangfold

Lokaliteten utmerker seg med svært rik og variert edelløvsog, med større forekomster av vital alm og ask uten påtagelige sykdomstegn. Karplantefloraen er artsrik, med de typiske kravfulle edelløvsog/sumpskogsplantene for regionen, med rikelig av myske, tannrot, storklokke, skogsvinerot, samt svært mye blåveis, i Ø også innslag av arter fra tørrere lind(-eike)skog

som svarterteknapp. Biomangfoldet ellers må betraktes som lite kartlagt, og generelt vet vi forholdsvis lite om hvilke spesialiserte sjeldne/rødlistede arter som de svært rike, friskfuktige alm-askeskogene huser i Skien-Porsgrunn-området. En må anta at det her er et betydelig potensiale for kravfulle, jordboende sopparter, både et moldjordselement knyttet til særlig rikt jordsmonn og bestand med hagemark/beiteskogspreg, samt mykorrhizasopper knyttet til rikskog med hassel, lind (og eik). Videre er det et betydelig potensiale for veboende arter knyttet til gamle trær og læger av alm, ask, lind, osp, m. fl.; det gjelder både vedboende sopp (to funn av korallpiggsopp *Hericium coralloides* er kjent herfra), epifyttiske lav og insekter.

Tabell: Artsfunn i Røsaker. Kolonnen Totalt antall av art summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen Funnet i kjerneområde henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Karplanter	<i>Ulmus glabra</i>	alm	VU		
	<i>Fraxinus excelsior</i>	ask	VU		
Sopper	<i>Hericium coralloides</i>	korallpiggsopp	NT	2	1, 2 ₁
	<i>Ramariopsis kunzei</i>	hvit småfingersopp		1	1 ₁

Avgrensning og arrondering

Tilbudsområdet omfatter en eiendom, og er som sådan middels godt arrondert. I Ø er arronderingen god (toppen av rik brattskråning), og det meste av sørsiden er også godt arrondert (mot veg i daldrag), det samme gjelder deler av N-siden (mot aktivt drevet kulturlandskap). I NV og V fortsetter imidlertid de store naturverdiene over på naboeiendom, inkludert bratthengene ned mot Rønningen i V. Mye av den rike brattskråningen i Ø er fanget opp, men brattskråningen med verdier forsetter her videre nordover og sørøstover på naboeiendommer. Imidlertid er de aller rikeste og mest verdifulle arealene i naturtypelokalitetene i Ø (Røsaker øst) og i V (Rønningen øst) fanget opp innenfor tilbudsområdet.

Det er ikke utfigurert arealer med rødlistede naturtyper innenfor tilbudsområdet. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at (i) alm-askedominerte utforminger innenfor alm-lindskog ikke ble rødlistevurdert som sådan i 2011, og (ii) at vurderingen av alm og (særlig) ask som truede treslag har blitt skjerpet etter 2011. Samlet sett gjør dette at de friske alm-askedominerte edelløvsutformingene vi finner i Røsaker er svært aktuelle rødlistekandidater ved neste rødlistevurdering.

Andre inngrep

Lokaliteten omfatter gradienten fra tuftene av gammelt gårdstun, via fortsatt åpen innmark/engmark til eldre skog. En gammel, falleferdig hytte forekommer i den vestre delen, og det går vei fram til tuftene på Røsaker søndre.

Vurdering og verdisetting

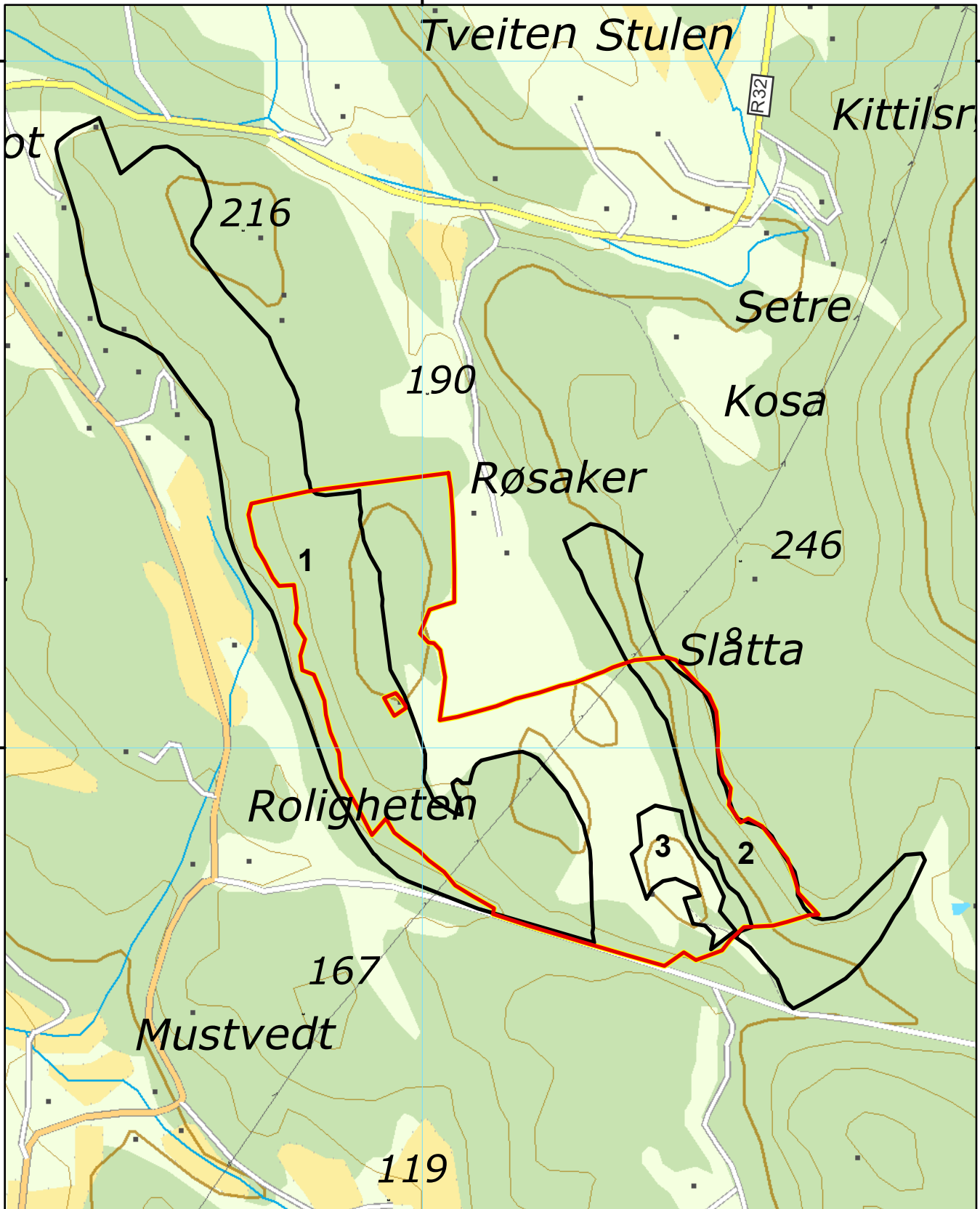
Tilbudsområdet skiller seg fra de fleste verneobjekter i Telemark utenfor kalkområdet ved å ha helt dominans av svært rike skogtyper. Området representerer et av de rikeste, største og mest intakte edelløvsutformingene på basalten i Skien-Porsgrunn. Her er særlig godt utviklet frisk, tildels storvokst ask-alm(-linde) skog som har et tyngdepunkt i dette basalt-området. Lite av dette er vernet tidligere (men jfr. Mevann NR i Skien på grensa til Porsgrunn), og ingen så store, sammenhengende arealer. Større forekomster av intakt alm-askskog har et særlig vernebehov siden disse treslagene i dag er truet av sykdommer, hjortegneg, opphørt hevd i kulturlandskapet, framvekst av gran, m. v. Høystaudealmskog er i reviderte naturtype-faktaark av 2014 anført som en av de skogtypene som er mest sårbare for framvekst av gran. Det bør gjøres en nærmere vurdering av skjøtselsbehov for å sikre disse truede alm-askedominerte skogtypene her på lengre sikt.

Tilbudsområdet har en fortid som beiteskog-hagemark, og har trolig aldri tidligere hatt noe stort graninnhold. I dag er nok dette graninnslaget stedvis noe økende, men fortsatt har dette store og varierte området bemerkelsesverdig mye edelløvs- og lite gran. Lokaliteten har i dag et vidt spekter i grad av kulturpåvirkning, og stor variasjon i skogstruktur; fra unge gjengroingsfaser, via eldre bestand med grove, gamle, tidligere lauvete trær, til bestand med mye læger/død ved. Dødved er riktignok mest i form av tynnere læger, mye av dødveden er nok generert de siste 20-30 årene, og lokaliteten scorer generelt moderat på gammelskogsstruktur og naturskogspreg (alm-askskog med naturskogspreg er ytterst sjelden i Norge). Følgende elementer prioritert for vern iflg. Framstad m. fl. (2002, 2003, 2010) er her svært godt dekket opp; (i) intakt, lavereliggende skog i boreonemoral sone, (ii) intakt forekomst av rike skogtyper (edelløvs- og lite gran), (iii) viktige forekomster av rødlistearter.

Samlet sett kvalifiserer Røsaker til *** (nasjonalt verdifull) pga. store arealer med svært rike, sjeldne utforminger av edelløvs- og stor variasjon i (rike) skogtyper, samt et betydelig udekket vernebehov for disse utformingene.

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Røsaker. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edel-løvtrær	Tre-slagsfordeling	Topografisk-variasjon	Vegetasjons-variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Rønningen øst	**	**	*	*	**	**	***	***	**	***	**	-	—	***
2 Rødsåker øst	***	**	*	*	*	**	***	**	**	***	**	-	—	***
3 Røsaker S	*	*	0	—	*	**	***	*	*	*	**	-	—	**
Samlet vurdering	**	**	*	*	**	**	***	***	**	***	**	**	**	***

Naturfaglige registreringer i forbindelse med vern av skog under ordningen "frivillig vern" 2015

Verneverdig område	Rødlistet NIN	Målestokk 1:8 000	Kartgrunnlag N50 Produsert 21.03.2016
Alternativ grense	Tidligere registreringer	Ekvidistanse 20m	
Kjerneområde/ pri. naturtype	Omr. for vurdering (Mdir/FM 2015)	Rutenett 1km	

Eksisterende verneområder WGS84, sonebelte 32

Bilder fra området Røsaker

Fra kjerneområde 3 Foto: Sigve Reiso

Fra kjerneområde 1. Foto: Arne Heggland

Fra kjerneområde 3 Foto: Sigve Reiso

Fra kjerneområde 1. Foto: Arne Heggland